IO. GEORGII ESTOR

CONSIL. AVLICI SAX. PROF. IVR. ORD. TRIBVNALIS SERENISS. SAXONIAE DVCVM QVOD IENAE EST FAC. ICTORVM ITEMQVE SCABIN. COLLEGII ASSESSORIS

COMMENTATIO

DE

IVRE EXCLVSIVAE

VT APPELLANT

QVO

CAESAR AVGVSTVS

VTI POTEST QVVM PATRES PVRPVRATI IN CREANDO PONTIFICE SVNT OCCVPATI

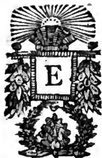
IENAE

EX OFFICINA RITTERIANA

A. O. R. CIƆ IƆCC XXXX.

§. I.

Ex conclaui, quod adhuc romae congregatum eſt, ad eligendum pontificem, occaſionem petiui, paucis agendi de iure caeſaris circa excluſiuam, quippe cuius vocis frequens eſt vſus hoc tempore, licet eius vis et poteſtas non adeo omnibus ſit rite cognita atque probe perſpecta.

§. II.

Excluſiuam igitur voco praecipuum imperatoris romani, quo hic, tanquam aduocatus eccleſiae candidatum pontificatus debito tempore parum idoneum poteſt declarare.

§. III.

Quiuis primo obtutu animaduertit, mihi hoc loco non eſſe ſermonem de excluſiua, vt vocant, qua inter ſe vtuntur cardinales,

pontificem electuri. Enimuero haec notat determinatum numerum ſuffragiorum, ne quis ad faſtigium pontificatus aſcendat. Verbi gratia, ſi fingas, conclaue complecti quinquaginta duos cardinales; tum decem et octo ſuffragia, contra aliquem in ſcrutinio lata, efficere poſſunt, ne hic nanciſcatur coronam pontificalem; ſin de adoratione ſit ſermo, e LII. cardinalium ſuffragiis ſeptemdecim ſufficiunt ad excludendum aliquem ex ordine dignitatis pontificiae candidatorum. Haec autem excluſiua ita vocari ſolet per oppoſitionem incluſiuae, quippe quae dicitur adeſſe, ſi quis per ſcrutinium nactus fuerit ſuffragia triginta et quinque, triginta contra ac ſex per adorationem.

§. IV.

Verum enim vero ad caeſaris auguſti excluſiuam, vt vocant, redeo, atque illam praecipuum ideo adpello, quia iſta caeſari non tanquam regi potentiſſimo, ſed quatenus aduocatus eſt eccleſiae romanae, competit. Intuitu candidati pontificalis honoris hoc ius caeſar exercet, quoniam alius, qui non eſt cardi-

cardinalis, etiam creari poteſt pontifex, teſte P. FRANCISCO SCHMIER in *iurisprudentia canonico ciuili* libro I. tractatu III. capite I. ſectione VI. n. 662. p. 303. cum quo facit IACOBVS COHELLIVS in *notitia cardinalatus* capite XVI. priuilegio I. p. 156., qui tamen exiſtimat, eiusmodi electum per cardinales ordini horum prius adſcribendum eſſe, ob canonem III. diſtinctione LXXIX.

§. V.

Debito tempore vti ſolet imperator hac praerogatiua, id eſt nondum publicatis ſuffragiis, quum alias candidatus ius quaeſitum fuiſſet adeptus, prout docet caput LVIII. *X. de electione et electi poteſtate*. Minus aptum declarat candidatum, atque, ſe nec velle nec poſſe hunc habere in numero legitimorum pontificum, ſignificat imperator.

§. VI.

Cuncta, quae modo dixi, vt fiant clariora, obſerues, velim, quod caeſar hac praerogatiua gaudeat tanquam aduocatus eccleſiae romanae. Haec ſententia eſt ipſius caeſaris, quam comprobant complures legatorum

caesareorum orationes, ad purpuratos patres habitae. Lege cum primis cardinalis ab Althan sermonem, quem anno cIↃ IↃccxxi. adposite dixit ad senatum purpuratum. Ex eadem caussa orator caesaris cardinales reddit certiores, quod his praesidio is sit futurus, ac defensionem eorum velit suscipere.

§. VII.

Primus, qui e francorum gente defensionem ecclesiae romanae in se suscepit, est Pipinus breuis, Caroli magni pater. Is enim, huiusque, quem dixi filius, sub nomine patricii obtinuerunt romanae ecclesiae patrocinium in vrbem romam. Testis omni exceptione maior est canon xxii. distinctione lxiii., cuius rei veritatem ipse, licet repugnanter, agnouit EVGENIVS LOMBARDVS, i. e. cardinalis COELESTINVS SFONDRATVS *de regali sacerdotio, romano pontifici asserto*, libro i. propositione i. §. v. n. 5. p. 328. *bibliothecae maximae pontificiae* collectore Fr. IOAN. THOMA DE ROCABERTI tomo xi.

§. VIII.

Nihil noui hoc erat, quod adeptus fuerat Pipinus,

Pipinus, ſiquidem fide monumentorum hiſtoricorum conſtat, quod imperatores cum romani, tum byzantini, aliique reges, praerogatiua quadam fuerint gauiſi intuitu deligendi pontificis. Etenim, Valentiniano imperante, praefectus vrbis Damaſum pontificem auctoritate ſua firmauit ob iuſta veritatis ſuffragia, vt loquitur AMMIANVS MARCELLINVS libro XXVIII. capite III.

§. IX.

Honorius imperator, quid iuris ſit de dubia pontificis electione, diſertis verbis conſtituit, id quod liquet e canone VIII. diſtinctione LXXIX, atque e CAESARIS BARONII *annalibus eccleſiaſticis* ad annum CCCCXVIII. ſq. Vt iam non dicam de aliis, quae commemorat PETRVS DE MARCA *de concordia ſacerdotii et imperii* libro VIII. capite IX. §. IX. p. 1140. Immo probatum dedit IO. GE. AB ECKHART in *commentariis de rebus franciae orientalis* tomo II. p. 127. 190. 216. 372. ſq. 389. ſq. 435. et 584. quod pontifices non ante inaugurauerit clerus, quam caeſar eorum electionem confirmaſſet.

§. X. Odoa-

§. X.

Odoacer ipse, rex ostrogothorum, etiamsi aliam, quam pontifex coleret religionem, suum ius circa electionem pontificis strenue vindicauit, teste CAESARE BARONIO l. c. numero x. De Theodorico rege perhibet ANASTASIVS in *vita Symmachi* p. 84. editionis romanae, quod ille iusserit, vt Symmachus ac Laurentius, pontificalis dignitatis candidati, rauennam ad se peruenirent. Compara LVITPRANDVM ticinensem diaconum in *libro de pontificum romanorum vitis* p. 238. editionis antuerpiensis, et MAGNI AVRELII CASSIODORI *variarum* librum VIII. epistola XV.

§. XI.

Athalarici et Theodehati, regum iura circa electionem pontificis perspicua sunt, et quasi oculis iudicari possunt. Testantur, quae dixi, monimenta publica, quae hac de materia leguntur apud CASSIODORVM *variarum* libro I. epistola VI, 30. libro II. epistola XVI, 24. libro III. epistola XII. libro VIII. epistola I. II. III. IV. libro IX. epistola XV. XIX. libro X. epistola IV. XII. XVI.

§. XII.

§. XII.

Posteaquam Belisarius romam expugnasset, non potuit pontifex, quin confirmationem suae dignitatis peteret ab imperatore constantinopolitano, prout docuit P. IOAN. MABILLON in *commentario in ordinem romanum* §. XVII.

§. XIII.

Cuncta haec ex instituto insigni eruditionis adparatu luculentissime confirmauit dn. ERNESTVS SALOMO CYPRIAN, in senatu sacro, qui gothae est, praeses vicarius grauissimus, in *der überzeugenden belehrung vom ursprung und wachsthum des pabstthums* capite XII. p. 326-351. Euolue pariter viri celeberrimi dn. IOANNIS IACOBI MASCOV *geschichte der teutschen* tomo II. obseruatione XVII. p. 113. sqq.

§. XIV.

Praeterea velim, notes formulam, qua exarchi pontificis electionem ratam habere soliti sunt, quae legitur in *libro diurno romanorum pontificum*, edito opera IOANNIS GARNERII, capite II. titulo IV. p. 16. sqq.

§. XV.

Nec ipſi pontifices infitias ire potuerunt, quod reapſe ſub imperio et dominio caeſaris vixerint, praeſertim, quod ad vrbem romam attinet, prout fatetur Gregorius II. in epiſtola, quam dedit ad Vrſum, ducem venetiarum. Compara NATALEM ALEXANDRVM in *hiſtoria eccleſiaſtica veteris nouique teſtamenti* tomo IV. ſeculo IV. diſſertatione XXV. propoſitione IV. p. 314. Demonſtrauit quoque IO. GEORGIVS AB ECKHART in *commentariis de rebus franciae orientalis* tomo II. p. 236. ſq. quod pontifices obnoxii fuerint caeſari, atque eius iudicio, quod ad ſecularia attinet, paruerint. Eam ob cauſſam caeſarem, venientem, adorarunt, teſte eodem loc. cit. p. 4. ac annos imperatoris in litteris ſuis, quas bullas vocant, adhibuerunt, obſeruante eodem loc. cit. p. 11. 18. 588. et 775.

§. XVI.

Idcirco quiuis facile cauſſam inuenire poterit, cur Paſchalis I. anno IↃ CCC XVII. nuncios ad Ludouicum pium, imperatorem, miſerit, pontificem excuſaturos, quod pontifica-

tificatum occupauerit, idque inſciente caeſare; cauſſabatur enim, quod hoc inuitus egerit.

§. XVII.

Hinc ratio in promtu eſt, quare pontificem inaugurare nequiuerint clerici, niſi praeſens eſſet legatus caeſaris. Audias verba iurisiurandi, quo Eugenius II, clerum ac populum romanum Ludouico et Lothario, regibus anno IↃ CCC XXIV. deuinxit: „promitto ego ille - - - et qui electus fuerit, me „conſentiente, conſecratus pontifex non fiat, „priusquam tale ſacramentum faciat in praeſentia miſſi domini imperatoris et populi - - -. Euolue LVDOVICI ANTONII MVRATORII *ſcriptores rerum italicarum* tomo I. parte II. p. 184. ANTONII PAGI *criticam hiſtorico-chronologicam in vniuerſos annales eccleſiaſticos* CAESARIS BARONII, ad annum IↃCCC XXV. §. XXIX. et I. DV MONT *corps univerſel diplomatique du droit des gens* tomo I. p. 8. n. 12.

§. XVIII.

Exemplo Benedicti III. hoc firmat ANASTASIVS l. c. p. 399. Vindicias iuris impera-

 torii

torii Paſchalis tempore inuenies apud STEPHANVM BALVZIVM in *notis ad Agobardum* p. 122. Simile occaſione Sergii II. teſtantur *annales Bertiniani* ad annum IↃCCC XLIV. et dn. HENRICVS DE BÜNAV tomo III. *der teutſchen kayſer und reichs-hiſtorie* p. 28. Adde quoque IOANNEM DARTIS p. 145. *operum.*

§. XIX.

Ioannem XII. pontificem ius circa electionem pontificis confirmaſſe atque Ottoni I. attribuiſſe, commemorat IOANNES CABASSVTIVS in *notitia eccleſiaſtica hiſtoriae et conciliorum* p. 367. De Henrico III. imperatore idem fatetur ille, quod hic nimirum vindicias egerit hac in parte iuris caeſarei, vide p. 387. n. 8. 9. 10. 11. et 12. Quamuis comminiſcatur, quod exceptio vis ac metus inualida reddat haec iura. Verum hac ratione nihil validi ageretur inter ſummos imperantes.

§. XX.

Quum itaque imperatores romani praecipuo iure circa electionem pontificis ſunt gauiſi, id quod etiam obſeruauit EVERARDVS OTTO in diſſertatione *de iure imperatoris*

ris circa electionem pontificis romani capite II., atque in hodiernum vsque diem ſunt aduocati eccleſiae romanae, teſte capitulatione Caroli VI. articulo I.; explorata veritas eſt, quod ius excluſiuae, quo caeſar vti poteſt, ſit diuerſum ab illo, quod galliae et hiſpaniae reges interdum exercere ſolent.

§. XXI.

Nititur enim horum excluſiua partim metu ſchiſmatis, partim originem ſuam traxit ex aemulatione, quae inter imperatorem illosque erat, dum cum caeſare galli aequo et pari iure viuere ſummopere contenderunt, atque in horum odium quoque hiſpaniae reges pares caeſari putari voluerunt. Cui accedit, quod hiſpanos praecipue arcana mouerit ratio, ne facile concederent, eligi pontificem, a quo ſibi foret metuendum, propter regnum neapolitanum. Alia inuenies apud GABRIELEM A DARZO, hiſpanum, in libro eleganti *de voto et iure excluſiuo in conclaui.*

§. XXII.

Hoc ius excluſiuae caeſar alio tempore exercere nequit, niſi quum vacat ſolium pon-

tificis, et de nouo pontifice designando cogitant purpurati patres, in vaticanum inclusi. Impenso pretio a caesare fit legatio. Siquidem sumtus legationis et itineris, qui cardinalibus germanicis exsoluuntur, numerum 200000. florenorum facile superant.

§. XXIII.

Interim caesar, vt curae cordique habeant salutem ecclesiae cardinales, adhortari hos potest, exemplo Friderici II. caesaris, cuius litteras, grauem increpationem spirantes, hoc de argumento refert ODORICVS RAYNALDVS *annalium ecclesiasticorum* tomo XIII, p. 515. Hodienum imperatores in litteris, quibus cardinalibus significant dolorem, ex morte pontificis perceptum, hortatores sunt, vt salutem ecclesiae probe curent in deligendo pontifice.

§. XXIV.

Quam primum vero ii, quibus curam harum rerum demandauit imperator, animaduertunt, in medium adferri candidatum, qui alterius regis est fautor, aut, ita est comparatus, vt eius mores displiceant caesari; eo

caſu hortari ſolent purpuratos, vt de ſententia, talem deligendi, decedant, et ſimul grauiſſima eiusmodi electioni inferunt impedimenta.

§. XXV.

Enimuero perquam difficulter ad excluſiuam progredi ſolet imperator, et, quamdiu alia ſuppetunt remedia, tamdiu excluſiuam ille non exercet. Vbi vero periculum inſtat, ibi ſolemnibus verbis declaratur excluſiua, vti factum anno cIↃ IↃCC XXI. quum cardinalem Paolucci cardinalis ab Althan rite recuſaret nomine caeſaris.

§. XXVI.

In conclaui hoc ius exercet caeſar auguſtus per eum cardinalem, cui copiam et facultatem agendi hoc dedit. Atque hic, ne fiat electio cuiusdam candidati, vehementer recuſat vel iuſſu expreſſo caeſareo, vel ſub ſpe rati. Sic quoque cardinalis Bentivoglio interceſſit nomine hiſpaniae regis, anno cIↃ IↃCC XXX., ne cardinalis Imperiali nanciſceretur coronam pontificalem, id quod hic rex deinde ratum habuit.

§. XXVII.

§. XXVII.

Inſtituti noſtri ratio hic non fert, vt de conclaui multis agamus. Eſt id locus, in quo cardinales poſt exequias pontificis defuncti cum perſonis, quarum auxilio indigent, includuntur, vt ibi nouum deligant pontificem.

§. XXVIII.

Cuiuis purpurato patri adſignatur ſpatium, quod latum eſt XVIII. vel XX. pedes, eiusdemque longitudinis. In eo praeparantur coenaculum, cubiculum et loca, vbi commorantur famulus et contubernales, vulgo conclauiſtae. Non nullis placent duae contignationes habitationis ſuae. Quaeuis aedicula pariete intergerino, non ex argilla, miſto acere, confecto, nec lapidibus aut lateribus exſtructo, ſed panno diſtinguitur ab aliis cardinalium caſis.

§. XXIX.

Gregorius X. is eſt, qui, vt cardinales electionis negotium accelerarent, anno cIↃ CCLXXIV. ſanxit, vt in conclaue includerentur illi, ac, elapſo triduo, pane, vino et aqua eos contentos eſſe iuſſit, quam rem fuſe enarrauit

fauit ODORICVS RAYNALDVS tomo XIV. *annalium ecclesiasticorum* §. XXIV. sq. p. 224. sqq. Legere poteris ipsam sanctionem inter *sacrosancta concilia studio* PHILIPPI LABBE *et* GABRIELIS COSSART edita, tomo XI. parte I. p. 975. et in *actis conciliorum*, quae collegit IOANNES HARDVINVS, tomo VII. col. 706. sq.

§. XXX.

In eo quidem erat Adrianus V., vt hanc constitutionem mitigaret: verum Nicolaus IV. anno cIↃ CC LXXXIX. et Coelestinus V. anno cIↃ CC XCIV. eandem suo vigori pristino, quod ad inclusionem in conclaue restituerunt. Modum electionis tandem perfecit Gregorius XV. anno cIↃ IↃC XXI. ac Vrbanus VIII. eandem sanctionem anno cIↃ IↃC XXV. adprobauit et confirmauit.

§. XXXI.

Constitutio, de qua dixi, Gregorii XV. prostat tomo III. *magni bullarii romani*, quod LAERTIVS CHERVBINVS et alii collegerunt, p. 444-448. Confirmatio et adprobatio huius sanctionis reperitur tomo V. l. c. p. 93. sq. Adde quoque ea, quae antea constituta de electione pontificis leguntur, et quidem a

Symmacho canone II. diſtinctione LXXIX. a Nicolao II. canone I. diſtinctione XXIII. ab Alexandro III. capite VI. *X. de electione*, a Gregorio X. capite III. X. eodem titulo, a Clemente V. in clementina II. d. t. et a Pio IV. tomo II. *magni bullarii romani* p. 97.

§. XXXII.

Mireris haut dubie, quod conclaue omnis humanae ſapientiae, artium quoque occultarum, machinationum et conſiliorum callidorum theatrum a non nullis dicatur: quum tamen ipſi cardinales ſancte adiurare ſoleant his verbis: „teſtor Chriſtum dominum, qui „me iudicaturus eſt, me eligere, quem ſecun„dum deum iudico eligi debere, et quod „idem in acceſſu praeſtabo.

§. XXXIII.

Non dubito igitur, fore quosdam, qui non facile ad credendum illud inducentur, quod memoriae prodidit IOAN. GEORGIVS KEYSLER, V. C. in *der neueſten reiſe* p. 593.: *es iſt bekannt*, inquit, *wie wæhrender pæbſtlichen wahl anno* CIↃ IↃCC XXI. *der eifer der partheyen ſo weit gegangen, daß es darüber zum handgemenge, ſtoſſen mit füſſen, und werfung des dintenfaſſes gekommen.*

kommen. Davia, Albani, Pamphili und A. ſind in alle dieſe hændel vermiſcht geweſen, und iſt kein wunder, daſs unter den bedienten des conclauis allezeit einer oder zween chirurgi ernennet werden.

§. XXXIV.

Ceterùm Gregorius XV. hanc formam electioni pontificali praeſcripſit: *quod ſi electio huiusmodi aliter celebrata fuerit, quam in conclaui clauſo, vel aliter, quam per ſecreta ſchedularum ſuffragia, duarum ex tribus partibus cardinalium in conclaui praeſentium, in ſcrutinio, ſeu ſcrutinio et acceſſu, electi ſuffragio non computato, vel per viam compromiſſi, ab omnibus cardinalibus ſimiliter in conclaui praeſentibus, nemine diſſentiente initi, et ita, vt nemo ſe ipſum elegerit, vel quaſi per inſpirationem nullo praecedente de perſona ſpeciali tractatu, omnium pariter cardinalium, praeſentium in conclaui, communiter nemine itidem diſſentiente, per verbum: eligo, intelligibili voce prolatum, aut ſcripto, ſi voce non potuerit, expreſſum, nulla ſit.*

§. XXXV.

E quibus hoc praeſertim videtur notandum: quod, ſi duae tertiae, vt loquuntur, de aliquo conſenſerint, et obſeruatum ſit, quod electus ſemet ipſum deſignauerit, tunc electio

ſit irrita. Dein abſentium cardinalium nulla plane habetur ratio, adeo vt hi ſuffragia ſua ne alteri quidem curanda poſſint committere, notante EMANVELE GONZALEZ TELLEZ in *commentariis ad decretales* libro I. tit. VI. p. 246.

§. XXXVI.

Mos etiam ita fert, vt perueſtigent quidam eſculenta, quae perferuntur ad cardinales in conclaue. Sed audias, quaeſo! KEYSLERVM p. 615. l. c. ſic commentantem: *die viſitation (der ſpeiſen) - - aber iſt ſo ſchlecht, daß ich mir getrauete, ein kleines kind, im fall es nicht ſchrie, ungehindert mit hinein zu bringen. Der gouverneur des conclauis ſtehet zwar dabey, wenn ſeine bedienten die kœrbe und kiſten aufmachen, allein es geſchiehet weiter nichts, als daß man nur dasjenige, ſo oben an lieget, anſchauet, und den deckel mit einer reverenze wieder zumachet.*

§. XXXVII.

Re adhuc integra interceſſio fieri debet, ne ſcilicet perſona quaedam, cui fauere nequit caeſar, eligatur, vt iam antea monui. Conſtat enim inter omnes, quod, electione rite peracta, omnis variandi poteſtas eligentibus ſit ademta, vide caput LVIII. *X. de electione et electi poteſtate.*

§. XXXVIII.

§. XXXVIII.

Quapropter prius intercedat is, cui in mandatis data eſt reiiciendi poteſtas, quam vltima ſchedula ſcrutinii fuerit lecta. Quod ſi caeſaris mandatarius hoc tempus neglexit, nae excluſiua nullius erit ponderis. Sin autem id agit, vt, quam primum ipſi vero videtur ſimile in ipſo ſcrutinii actu, quendam per maiora ſuffragia lectum iri, cuius mores moleſti videntur caeſari, miſſis ambagibus intercedat electioni eiusmodi candidati; tum, hoc rite obſeruato, a patribus purpuratis reuerenter colenda erit voluntas caeſaris, eiusque mandatarii.

§. XXXIX.

Enimuero quum is tanquam aduocatus eccleſiae gaudet iure, declarandi aliquem parum idoneum ad pontificatum, irrita foret electio, quae caeſaris deſiderio refragaretur. Vides itaque, quod is, quem caeſar reiicit, pontificalis honoris particeps et compos fieri nequeat.

§. XL.

Ex dictis manifeſtum eſt, quod auctoritas caeſaris eo tempore, quo de eligendo pontifice agitur, non ſit adeo exigua, vti multi ſibi perſuadent.

§.XLI.

§. XLI.

Mirari interea ſubit, quomodo fieri queat, vt homines, quos germania aluit, eo audaciae prolabi queant, vt tam inconſulte, quam incaute docere non ſint veriti, ea, quae caeſares olim egerunt, quum pontifex eſſet eligendus, vſurpationes fuiſſe, adeoque vlla iuris ſpecie ac fundamento niti excluſiuam caeſaris, tacite negare.

§. XLII.

Loquatur P. FRANCISCVS SCHMIER *iurisprudentiae canonico-ciuilis* libro I. tractatu III. capite I. §. I. numero 630. ſq. p. 301.: *ex quibus omnibus infertur, aut imperatores ius eligendi S. pontificem nunquam habuiſſe, aut ſaltem iure, quod habebant, iuſte et legitime excidiſſe, cum ſuo proprio et magno totius eccleſiae bono, non obſtantibus acatholicorum calumniis.* Eadem chorda oberrauit IO. FRANCISCVS BESSEL in *diſſertationibus ad ius publicum romano eccleſiaſticum* p. 155. eundemque errorem errarunt complures, et ſimili ratione halucinantur adhuc plurimi.

§. XLIII.

At vero horum hominum philoſophia ita videtur eſſe comparata, vt conſona ſit dogma-

ti eorum, qui effata Christi ita perturbant et inuertunt, vt malint statuere: denegate caesari, quae sunt caesaris; quum tamen verum sit, quod soluenda sint caesari, quae sunt caesaris, et quae dei deo.

§. XLIV.

Rectius de hac re iudicauit F. CHRISTIANVS LVPVS, louaniensium quondam professor, parte IV. *operum*, capite V. *dissertationis de regia antistitum nominatione* p. 132. qui, *omnes*, inquit, *a regibus nominatos episcopos nolim de plena intrusione aut diuina offensa damnare.*

§. XLV.

Coronidis loco obseruandum adhuc erit, quod imperator in vno eodemque conclaui semel iterumque ius exclusiuae exercere queat. Quamuis haud negare possim, hoc rarissime fieri, quoniam oratores caesarei aliis remediis vti solent, quibus impediunt, quo minus candidatus potiatur coronae pontificiae, cuius mores molesti sunt caesari. Nusquam tamen restricta legitur potestas imperatoris ratione exclusiuae, quippe quae ipsi facultatem tribuit reiiciendi tot candidatos, quot ipsi videntur indigni hoc munere magno aeque ac amplo.

§. XLVI.

Denique faciam, vt legas litteras Friderici II. caesaris, ad cardinales exaratas, quum designando pontifici moram et tarditatem nimis longam adferrent; mentionem earum inieci supra §. XXIII.:

Ad

Ad vos est hoc verbum filii Effrem male tendentes arcum, et pennis emittentes sagittas turpiter in die belli quasi retrorsum. Ad vos est hoc verbum filii Belial, dispersionis oues. Ad vos est hoc verbum . . . capita non habentia magni iudicis assessores. Ad vos est hoc verbum cardinales obligati, quibus male voluitur orbis. Ad vos est hoc verbum, pro quibus totus mundus obloquitur, nec ego possum loqui quin obloquar, quia de mundo sum licet immundus; propter quod oportet me sentire cum ipso tanquam pars suo toti nec dissona, nec aduersa. Scribentes itaque attendite de dura et inepta manu rudem epistolam exordii dignitate priuatam: lingua mea compressa prius prorupit in verba, quam concipiens ei spiritus delegasset: et sic non expectato superioris imperio minus plene concepta edere festinauit. Habet hoc animus perturbatus, quia plerumque sermonem inconcinnum parit, aliquando abortiuum; communis namque animorum existit conceptio et sermo vulgaris, quod non mediator Dei et hominum Iesus Christus de summo cœlo, qui venit ponere pacem in finibus terrae, apostolorum magister et dominus, sed diuisus in se sathanas princeps ille varius sit in medio vestrum tanquam qui ministrat; ille persuasor discordiae spiritus tenebrosus; qui posuit linguas vestras in diuisiones, et in partialitatis articulos vestram disgregare compulit vnitatem, dum nec vobis, nec mundo consulitis, qui tot periculis propulsatur, et Petri nauicula, quae per maris altitudines ventorum fluctibus rapitur remis et remige destituta, non est aliquatenus vobis curae: quae quamuis in se submersionem non timeat, in suis tamen multa et varia patitur naufragia tempestatum. Sane si diligenter attenditis qualiter nationes et gentes, quas iudicare soletis, contra vos derisorie moueant capita sua, in se vnusquisque palleret, et ad tam publicum et detestandum opprobrium propulsandum nunquam inueniri posset necessarium argumentum: quia dum quilibet vestrum aspirat ad cathedram, vnus non consentit in alium, et dum alter in alterum non consentit, nullus eligitur, cathedralis dignitas euanescit, et sic ex disconuenientia vestra conueniens ecclesiae status confunditur, et fidei, qua viuitis, deperit rectitudo, cet. Anno CIƆCCXLII.

TESTIMONIA CATHOLICORVM

DE

IVRIBVS CAESARIS AVGVSTI CIRCA ELECTIONEM PONTIFICIS ROMANI.

§. XLVII.

IOANNES GARNERIVS, presbyter e ſocietate Ieſu, qui pariſiis anno cIↃIↃcLXXX. edidit *librum diurnum romanorum pontificum ex antiquiſſimo codice manuſcripto*, in argumento capitis II. ſexto, ait, ſeptimoque, et octauo ſaeculo, in ordinatione ſummi pontificis haec obſeruabantur: I. vbi primum ſummus pontifex exceſſerat vita, nuntius ad exarchum mittebatur ab iis, qui ſedis apoſtolicae vicem ſeruabant. II. Poſt iuſta defuncto perſoluta, indictumque tridui ieiunium, eligebatur pontifex, conuenientibus cleri, optimatum et populi votis, decretumque condebatur, quod

ab eligentibus ſubſcriberetur. III. De electione mox referebatur ad principem, id eſt, conſtantinopolitanum imperatorem, poſtulabaturque electionis approbatio. IV. Referebatur etiam ad exarchum rauennae, cum precibus, vt electionem vel nomine principis confirmaret, vel confirmandam curaret. V. Scribebatur pariter ad iudices, archiepiſcopum et apocriſiarium rauennae, et, vt certum videtur, ad patricium, antiſtitem, et apocriſiarium conſtantinopolis, a paribus. VI. Accepta confirmatione, electus ſolemni ritu deducebatur ad confeſſionem ſancti Petri.

§. XLVIII.

Deinde in nota z. ad capitis 11. titulum 1. ita commentatur: qua in inſcriptione nota, Ioannem, licet electum romanum pontificem, ſecundo tamen poſt archipresbyterum loco inſcribi; vnde quatuor conſtant: primum, electo nihil fuiſſe iuris ad res gerendas, donec ordinaretur - -. Poſtremum, tunc electum in litteris non ſe pontificem romanum inſcripſiſſe, ſed electum.

§. XLIX.

§. XLIX.

LVDOVICVS MAIMBVRG dans *l'histoire du pontificat de S. Gregoire le grand* libro 1. p. 9. sq. L'election d'un pape ne pouvoit avoir son effet en ce temps-là, si l'empereur n'y avoit consenti, avant qu'elle se fît, du moins s'il n'en approuvoit le decret qu'on étoit obligé de lui envoyer avant que l'elû prît possession du pontifict, et fût consacré, ce qu'on ne pouvoit faire sans le consentement des empereurs. Car ces princes, particuliérement depuis qu'on eût reconquis l'italie et l'afrique sur les goths, et sur les vandales, crurent avoir droit d'empêcher qu'on n'élevât sur le trône pontifical, un sujet qui leur fût suspect, et qui pût brouïller dans l'empire; outre qu'ils étoint fort persuadez que le peuple ayant eu part de toute ancienneté en cette election des papes, il étoit bien juste qu'elle ne se fît point sans leur consentement, puis qu'ils avoient du moins autant de pouvoir et de droit que le peuple dont ils étoient les maîtres. Quoi qu'il en soit il est certain que les empereurs étoint alors en pôssession de ce droit, et qu'ils s'y maintinrent encore fort

paiſiblement, avec plus ou moins d'autorité ſelon leurs differens genies, plus de ſix cens ans aprés, juſqu'à ce que Gregoire VII. qui avoit demandé et obtenu de Henri IV. confirmation de ſon election, avant qu'il fût intronisé et reconnu pour pape, entreprit de le dépoüiller de ce droit; dans les autres egliſes. Ce qui cauſa ces ſchiſmes et ces guerres qui deſolerent l'empire et l'egliſe. S. Gregoire donc ſçachant bien que ſon election ne tiendroit pas, ſi l'empereur n'y donnoit ſon conſentement, et ne la confirmoit, lui écrivit des lettres trés-preſſantes, par leſquelles, aprés lui avoir allegué pluſieurs raiſons, tirées particuliérement de ſes grandes et continuelles infirmitez, qui le rendoient incapable de s'acquiter comme il falloit d'une ſi grande charge, il le conjure de ne pas confirmer ſon election, et d'ordonner qu'on en faſſe promptement une autre d'un ſujet qui eût plus de capacité, de force et de ſanté qu'il n'en avoit. Et cependant pour ſatisfaire à l'ordre et à la coûtume qui vouloit en ce temps-là qu'en attendant la réponſe de l'empereur.

§. L.

§. L.

F. CHRISTIANVS LVPVS, ordinis Heremitarum S. Auguſtini, ſacrae theologiae in alma louanienſi doctor ac regius primarius profeſſor, tomo IV. *operum* in *tertia prooemiali diſſertatione de regia antiſtitum nominatione* cap. I. p. 121.: circa eligendum, ait, regiae ciuitatis epiſcopum aut patriarcham conſtantinopolitanis imperatoribus aliquid iuris romana eccleſia ſemper indulſit. Diſerte hoc in litteris ad imperatorem Mauritium ſupra profesſus fuit magnus Gregorius. Et in litteris ad imperatorem Michaelem tertium ſcripſit Nicolaus primus: *conſuetudinem veſtram nouimus, in regia vrbe minime apicem archicraticae poteſtatis aliquem poſſe habere ſine eccleſiaſticae plebis conſenſu, atque imperiali ſuffragio.* Antiquiſſima eſt iſta conſuetudo. Quod enim in ſancti Gregorii Nazianzeni conſtantinopolitanam cathedram conſtantinopolitana ſynodus varios elegerit, magnoque principi Theodoſio, qui Nectarium deſignauit, praeſentarit, ſcribunt Socrates, Theodoretus, ac Hermias Zozomenus. Principis, ne ingratum quotidie ante oculos pati cogeretur epiſcopum,

honori id patres detulerunt. Quin et idem detulerunt in omnium patriarcharum electionibus. Quod et Alexandrini et Antiocheni electioni se miscuerint optimi imperatores Martianus et Leo, lucet ex epistolis magni papae Leonis, ex Liberati carthaginensis diaconi breuiario, et aliis vetustis scriptoribus. Et quidem laudatos principes, vt dictis electionibus dirigendis inuigilarent, laudatus Leo monuit et rogauit. Et antiochenae dioecesεos episcopis et clericis, nouam patriarchae pro degradato Macario electionem postulantibus, respondit sexta synodus: *suggessimus a deo instructis auribus fortissimi et a deo coronati nostri imperatoris. Et iussit eius serenitas decretum secundum consequentiam*, seu antiquam consuetudinem, *fieri a reuerendissimis episcopis et clericis suprascriptae sedis, et hoc offerri eius mansuetissimae fortitudini.* Vtique confirmandum. Quod etiam primae Iustinianae episcopus, ad Iustiniani Augusti preces per Vigilium pontificem exaltatus in aliquot prouinciarum primatem, a principe confirmationem et accipiendae consecrationis facultatem accipere debuerit, demonstrant litterae

rae magni Gregorii ad Ioannem iſtic epiſcopum et ſubiectos ipſi collegas. Haec LVPVS.

§. LI.

Eum in finem pontifex romanus aduenientem imperatorem cum cleri ſui proceſſione ad ſancti Petri gradus exſpectare ſolebat, teſte eodem tomo III. *operum* p. 286. Proceſſio autem cleri ſubiectionis ſignum fuiſſe, perhibet FRANCISCVS BOSQVET in *notis ad Innocentii III. epiſtolas* p. 199. ſq. Verum perſpicua et dilucida eſt facta haec imperatorum praerogatiua ex antecedentibus.

§. LII.

Ius eligendi pontificem Carolo magno conceſſum fuiſſe, certum eſt. Vide IOANNEM MABILLON *muſei italici* tomo II. p. 113. CAROLVS SIGONIVS quidem *hiſtoriarum de regno italiae* ad annum IↃCCLXXIV. libro III. p. 163. editionis bononienſis, neſcio qua fide, ſtatuit, hoc ius competiuiſſe Carolo imperatori; ſed hunc ea eminentia vti noluiſſe. Hoc ius legendi pontificis, inquit, Carolus romanis, eximia moderatione animi vſus, remiſit, eosque comitia antiqua ratione per clerum

popu-

populumque habere, modo ſine tumultu ambituque, conceſſit. Attamen hanc narrationem vix vero eſſe ſimilem, ex iis, quae ſequuntur, teſtimoniis patebit.

§. LIII.

Etenim ANNALES LAVRISHEIMENSES ad annum IↃ CCCXXVII. et AVCTOR *vitae Ludouici pii* p. 387. memoriae prodiderunt, quod Gregorius IV. pontifex non ſine conſenſu expreſſo imperatoris, Ludouici pii, fuerit electus.

§. LIV.

Eadem praerogatiua circa electionem pontificalem gauiſus eſt Lotharius I. imperator, teſte ANASTASIO in *vita Leonis IV*. p. 258.: Romanos noui electione pontificis congaudentes, coepiſſe iterum non mediocriter contriſtari, eo quod ſine imperiali non audebant auctoritate futurum conſecrare pontificem --. Sed timore (Saracenorum) et futuro caſu perterritos, Leonem ſine permiſſu principis praeſidem conſecrauiſſe.

§. LV.

De Benedicti III. electione audias eundem ANASTASIVM p. 295.: clerum et cunctos

ctos proceres decretum (electionis) componentes, propriis manibus roborauisse, et, consuetudo prisca vt poscit, inuictissimis Lothario ac Ludouico destinauisse augustis. Item p. 300.: Benedictum in conspectu omnium, imperialibus missis cernentibus, in apostolica sede, vt mos est, et antiqua traditio dictat, consecratum ordinatumque esse pontificem.

§. LV.

Operae pretium quoque videtur hic repetere verba decreti synodi rauennatensis, quae leguntur apud CAROLVM SIGONIVM l. c. libro VI. p. 266. ad annum Iↄcccc XCVIII.: quia sancta romana ecclesia, moriente pontifice, multas patitur violentias, quod insciente imperatore, aut legatis eius absentibus, pontifex consecretur, neque canonico ritu missi ab imperatore intersint nuncii, qui vim et scandala in eius consecratione prohibeant, volumus, vt posthac pontifex, conuenientibus episcopis, et vniuerso clero, senatu, et populo expetente, legatur, atque ita in conspectu omnium celeberrime electus ab omnibus, praesentibus legatis imperatoris, consecretur.

DE
IVRE EXCLVSIVAE
VT VOCANT
HISPANIAE REGIS.

§. LVI.

TANTA Philippi II., hiſpaniae regis, apud ſummum pontificem ſenatumque purpuratum romanum erat auctoritas, ac eiusdem principis nomen, tanquam ſtatoris et vindicis rerum pontificiarum, tanti erat apud cunctos eccleſiaſticos ponderis atque momenti; vt, quidquid etiam rex iſte vellet, nec hi attollere oculos, nec contra hiſcere auderent. Scripſerat autem CAESAR BARONIVS annales eccleſiaſticos, et eorum tomo vndecimo mandauerat aliqua, quibus refellerat monarchiam ſiciliae in ſacris. Id quod aegerrime tulerat Philippus II., atque, narrante IACOBO AVGVSTO THVANO *hiſtoriarum ſui temporis* tomo III. libro CXXXIV. p. 1079. ad annum CIↃIↃCV., iuſſerat, et poena ſanxerat, ne tomus vndecimus cum aliis antuerpiae recuderetur. Immo venditione

ne exemplarium, quae romano prelo fuerant excuſa, in prouinciis ſuis interdixerat bibliopolis, adeo vt duo eorum, qui eundem tomum venalem propoſuerant, non ſolum ad triremes fuerint damnati, ſed etiam re ipſa ad remum ſint dati.

§. LVII.

Nunc claris argumentis ſignisque lucet, cur hiſpaniarum rex, Philippus II. eandem in clauſis purpuratorum patrum comitiis anno cIↃIↃc v. ſibi ſumſerit praerogatiuam circa excluſiuam, ceu adpellant, qua ſaltem parens eius, Carolus V., tanquam imperator, vti potuiſſet.

§. LVIII.

Quid autem egerit Philippus II., et quomodo hic primus inter hiſpaniae reges excluſiuae iure ſit vſus, faciam, vt id diſcas e perſpicua et aperta narratione IACOBI AVGVSTI THVANI, qui l. c. tomo III. libro cxxxiv. p. 1078. in enumeratione huius rei ſic eſt verſatus: Clemente mortuo, poſt nouendiale ſacrum peractum, itum eſt in conclaue, pridie eid. mart. et LX. cardinales in eo numerati ſunt. Antequam conclaue ingrede-

rentur, hiſpanienſes veriti, ne Caeſar Baronius cardinalis, nobilis eccleſiaſticorum annalium ſcriptor in pontificem deligeretur, contra ipſum querimoniam quaſi iam Clemente ſuperſtite inſtitutam renouauerant, ſuppoſitis Laurentii Suarezii Figeroae Feriae ducis ſiciliae proregis litteris, a Ptolomaeo Gallo cardinali comenſi collegii decano in congregatione allatis, et a Franciſco Mexica Auila hiſpano cardinali, quia vernacula lingua ſcriptae erant, recitatis, quibus lectis, Baronius, qui aderat, non mediocriter excanduit, et centonibus e ſacra ſcriptura more ſuo petitis, ſtatim reſpondit: et melius eſt, inquit, mihi mori, quam vt euacuetur gloria mea. Tum multa ſubiecit de ſuis annalibus, deque vtilitate, quae ex iis ad vniuerſam rem chriſtianam redundabat, idque concordibus diuerſarum nationum votis comprobauit, et ipſorum haereticorum teſtimoniis, excuſato, quod in cauſſa propria tam magnifice de ſe loqueretur. *Ignoſcite, illuſtriſſimi domini mei, inſipiens loquor, ſed vos me coegiſtis.* Tum erectis in coelum oculis, *Deus meam laudem ne tacueris,* infit, *quoniam os peccatoris et os doloſi apertum eſt*

ſuper

ſuper me, quippe cum haec accuſatio non tam in me et meos annaleis directa ſit, quam aduerſus ipſum pontificem, et ſanctae ſedis maieſtatem, qui eos vidit, et cunctis cardinalibus examinandos praebuit. Petrus vidit, Petrus approbauit. Huic petrae atque adeo rupi innixum minime vereri, ne concuti aut loco moueri poſſit. Quae tanta vehementia et orationis fluxu ab eo dicta, vt adſtanteis in ſui admirationem raperet; a multisque creditum fuit, ſi haec actio in tempus incidiſſet, quo ſe poſtea patres conclaui incluſerunt, procul dubio futurum, vt vniuerſi paucis obſtantibus ipſum e cella ſua raptum ad thronum et adorationis locum continuo ſtitiſſent. Cum autem in dubium litterae reuocarentur, a Benedicto Iuſtiniano cardinali, is qui pontificiarum litterarum notis incognitis exaratarum ſcrinium aſſeruabat, ad fidem faciendam vocatus eſt, qui, cum ſe eas nunquam habuiſſe aut vidiſſe coram religioſe adfirmaret, vanitas earum omnino exploſa eſt, relangueſcente interim per moram interpoſitae ſubitae beniuolentiae impetu, et inualeſcente odii fomite, quo et effectum, vt hiſpanienſes omnia ſibi ſumma facienda duce-

rent, quo ſuſpectum antea ſibi hominem, et nunc poſt calumniam merito irritatum a principis dignitatis prenſatione excluderent, quod et ſtrenue fecerunt. Querimonia autem ex eo nata, quod Baronius XI. annalium tomo ſcripſerat, ius, quod reges in ſiciliae monarchia ſibi vindicant, falſi ſuſpectis teſtimoniis niti, eaque re magnam Philippo iniuriam factam, hiſpanienſes clamitabant. Cardinalibus intra conclaue incluſis, hiſpanienſes Antonium Saulium genuenſem vrgebant, qui odio eorum reiectus eſt, cum alioqui ſe moribus et vitae ſanctimonia ſatis commendaret. Roberto deinde Bellarmino a factione Aldobrandina propoſito, Montaltana factio ſecundum Aldobrandinam praepotens, aemulatione aduerſabatur. Tum repoſitus Baronius, in cuius reiectione toto conclaui ab Auila et Aſcanio Columna hiſpanienſibus laboratum eſt. Media hiſpanienſi oppoſita in aeſtu comitiorum creuit francica, cuius princeps erat et dignitate et meritis Franciſcus a Ioüſa, vir mitis ingenii, et felicis in negotiis tractandis prudentiae, qui inter Aldobrandinos et Montaltanos arbitrium ſibi ſumſerat,

et

et vtri parti acceſſiſſet, ſuperiorem reddebat. Itaque cum neutra alteri cedere vellet, ita res inter eos, Franciſco a Ioüſa arbitro, compoſita, vt, de quo inter eos conueniſſet, modo francis probaretur, in eum concordibus votis vniuerſi conſentirent, qui plus duobus quadrantibus procul dubio efficiebant, noſtri Baronium, vt hiſpanienſes Saulium, ad pontificatum promouebant; verum ipſe, qui ſuam cauſſam tam animoſe nuper defenderat, ſibi obſtare videbatur, dum nolle prae ſe fert, et ſe longi aeui proſapia prognatum paſſim prenſantibus iactitat, quod in electionibus maxime penſitatur: nam nihil magis in votis habent populus in vrbe, et cardinales in conclaui, quam vt breuis aeui pontifex creetur, dum hi ad illud faſtigium adſpirant, et crebra mutatione in ſpem eius adipiſcendi eriguntur; populus autem, qui aedium direptionibus gaudet, cum aliquis e collegio per vrbem plerumque falſo pontifex renuntiatur, id cottidie euenire exoptat. Inter has contentiones, cum Baronius ab hiſpanienſibus excluderetur, Ioüſa Alexandrum Medicem cardinalem florentinum vtrique factioni non ingra-

ingratum futurum propoſuit, eumque continuo in cella ſua adit, et ipſum pontificem renuntiat, continuoque eductum in ſella collocat, et caeteris ad adorationem praeit, quem Aldobrandinus et caeteri magno conſenſu ſequuti ſunt, ſolo Auila renitente, et fruſtra obteſtante, quippe qui multa contra illam electionem vt vitio factam ſe habere diceret. Haec THVANVS.

§. LIX.

Iam facile comprehenſu eſt, quae fides ſit tribuenda GABRIELI BARTHOLOMAEO GRAMONDO libro I. *hiſtoriarum galliae* p. 10., vbi, dum res geſtas anni cIↃ IↃcx. enarrat, eodem, inquit, anno prodiit cardinalis BARONII tomus annalium vndecimus, in quo hiſpaniae regibus negat eſſe in ſiciliam iura, qualia poſſident. Proſcribitur edicto regis catholici opus, ipſeque auctor non multo poſt, factione hiſpana excluditur a prima ſede, ad quam virtute et ſuffragiis vocabatur. Haec ille.

§. LX.

Non paruam GRAMONDO fidem habuit, eiusque ideo veſtigiis inſtitit IOANNES FRIDERICVS

DERICVS MAYER, *de electione romani pontificis* agens, p. 121. ac, quemadmodum ille per errorem lapſus eſt, ita etiam hic hac in re peccauit.

§. LXI.

Verum enim vero, BARONII annalibus diuulgatis, vix aliquot anni intercesſerant, quum anno cIↃ IↃc v. auctoritate ſua, ſeu potius machinatione ac conſilio callido Philippus II. impediret, quo minus corona pontificia potiretur CAESAR BARONIVS. Et mors, quae hunc ſenatui purpurato eripuit, iam iam aduentauerat ſub finem iunii anno cIↃ IↃc VII. Edictum vero hiſpaniae regis, quo ſolemniter proſcripſerat tomum vndecimum annalium eccleſiaſticorum, datum eſt in fano ſancti Laurentii V. non. octobris anno cIↃ IↃc x, ac legitur apud IACOBVM AVGVSTVM THVANVM in *hiſtoriarum ſui temporis continuatione*, ſiue tomo IV. libro III. p. 121-123. Eſt illud edictum regium, ſupra quam dici poteſt, durum, aſperum, acerbum atque ſeuerum. Nihilo tamen ſecius Paullus V. pontifex non auſus fuit ad iſtud reſpondere, multo minus hiſcere, etiamſi antehac ponti-

 fices

fices ob cauſſas longe minoris momenti, dirarum obnunciatione facta, exſecratione deuincire ſolebant reges.

§. LXII.

Recte interea egit ANDREAS CAROLVS tomo I. *memorabilium eccleſiaſticorum ſaeculi a nato Chriſti decimi ſeptimi* p. 103. quod hiſpaniae regem obſtitiſſe affirmet, quo minus CAESAR BARONIVS deſignatus fuerit pontifex. Halucinatus eſt contra HIERONYMVS BARNABEVS, qui, de occultis artibus Philippi II. ſilens, capite VIII. *vitae Caeſ. Baronii* p. 115. ſqq. multis verborum ambagibus docere contendit, quod BARONIVS a pontificatu adpetendo quam maxime fuerit alienus. Quin immo PAVLLVS FREHERVS in *theatro virorum eruditione clarorum* parte I. ſectione II. p. 69. commentus eſt, BARONIVM, effuſis ad coelum votis, propenſum in ſe cardinalium adfectum retardauiſſe. Refert autem is, quem dixi BARNABEVS, inuidia Petri Aldobrandini cardinalis, apud quem arbitrium eligendi pontificis ſteterit, factum eſſe, ne BARONIVS ſit adeptus ſummum pontificis honorem. Addit tamen demum p. 117. haec:

deinde,

deinde, ait, Clemente pontifice defuncto, cum cardinales omnes quadam die, vt mos eſt, in vnum conuenisſent, lecta eſt epiſtola, quam a prorege ſiciliae ad ſacrum purpuratum collegium transmiſſam dicebant, reuera tamen fictam et commentitiam eſſe deprehenſum fuit; vbi multae aduerſus BARONIVM querelae, quod ſcilicet contra hiſpaniae regem vehementius, quam par erat, inueheretur: quod minus dignos viro eccleſiaſtico ſeueritatis aculeos in optimos principes emitteret: quod demum quaecunque aduerſus ſiculam monarchiam afferebat, non aliunde, quam ex gallorum manibus accepiſſet. Haec HIERONYMVS ille BARNABEVS.

§. LXIII.

Aſt Philippus II. machinatione ſua re ipſa recuſauit BARONIVM, quo minus dignitatem pontificis conſecutus ſit, id quod exploratae veritatis eſt. Nam vix dum Clemens VIII. pontifex e vita migrauerat, quum per vrbem totam fama percrebeſceret, BARONIVM certiſſime pontificem renunciatum iri. Nec vero leuis duntaxat populi ſermone res nitebatur, ſed magno tum cardinalium, tum etiam proecrum europae conſenſu firmabatur.

§. LXIV.

Nunc quilibet facile adſequi et cogitatione comprehendere poteſt, cur CAESAR BARONIVS non raro grauiter deplorauerit ac deteſtatus ſit, quod electioni romani pontificis immiſcere ſe aliquando ſaeculares principes, vt loquebatur, auſi fuerint.

§. LXV.

Hinc mirum non est, quod casum suum futurum prospexerit et mente auguratus sit, ac idem tomo vndecimo annalium ita scripserit: ob id, ait, declamaui saepius, et exclamare non desinam, et commonere praesentes, et post futuros fratres meos S. R. E. cardinales, vt pro viribus ad sanguinem vsque certare laborent, quo omnem principibus aditum ad electionem romanorum pontificum obstruant; quum nihil hoc funestius pati romana ecclesia consueuerit, et pluribus summo ipsius damno contigerit demonstrari, quum eos non principes adiutores, sed tyrannos persecutores in electione pontificum est experta. Quid potuit romanae ecclesiae durius ac luctuosius contigisse, quam, vt qui tyrannide lupi sunt, de pastore creando decernant et curent? quorum illud vnum studium sit, vt praeficiatur ouibus pastor ignauus, quo ipsis liberum sit, quum velint, in oues irrumpere? nunquam audiatur amplius tyrannis ista in ecclesia dei, vt pontificem cogatur accipere a principibus. Haec CAESAR.

§. LXVI.

Quae quidem alibi etiam haud semel intonuisse vocem BARONII principibus perniciosam, auctor est HIERONYMVS BARNABEVS loc. cit. p. 183. 184., quem praeconem dictorum factorumque suorum inuenit, quem modo dixi, vir sacri ordinis purpurati.

